

a schopností improvizovat. Ohromí přihlížející štáb, když dokáže uklidnit stočenné stádo splašených koní, bez ohledu na to, že sám je zraněn. Jeho statečnost je odměněna, když se stává řidičem Franze von Harracha. Hrabě si jako velký fanoušek motorismu nadělil na Vánoce 1910 dárek v podobě luxusního sportovního kabrioletu Gräf & Stift Double Phaeton a Leopoldu Lojkovi se dostane v Sarajevu té cti vůz řídit. Ale i to je vlastně pouhá náhoda! Školeným osobním řidičem arcivéody je jiný Čech, Tomáš Dvouletý, jenž od Ferdinanda dostal volno na termín svatby 28. června 1914. A proč ne, jde jen o manévry, že?! Co jiného je přežítí války, ne-li řetězec náhod? Po ní, tak jako v Sarajevu 1914, Lojkův život odbočí do špatné uličky. V novém světě jsou šlechtické známosti na nic. Krach hospody, smrt syna, rozvod, propuštění ze služeb hraběte Harracha. Jediné, co Lojkovi zbývá, je alkohol. Umírá opuštěný v pouhých 39 letech v roce 1926.

Těla zavražděných jsou odvážena k vlaku.

Atentát šokoval Evropu a vyvolal sympatie ve prospěch habsburské monarchie. Dva dny po atentátu žádá Rakousko-Uhersko po Srbském království zahájení vyšetřování a klade si podmínky. Srbsko je odhodláno je splnit, nejsou likvidační, ale zasáhne Rusko. Pod hrozbou ukončení podpory Srbů přijetí rakouského ultimáta zatrhne. A když přijde ze Srbska odpověď, že: *Záležitost se netýká Srbské vlády, rozhodne se rakouská generalita k definitivnímu řešení srbské otázky.* Dne 28. července 1914 se na nárožích u plakátů začínají shromažďovat lidé. Majetnější čtou v kavárnách tituly oblíbených deníků. Text plakátů i tituly deníků začínají slovy: *Mým národům!* Další den rakousko-uherské podunajské loďstvo již ostřeluje Bělehrad. Začíná dominový efekt. Německo, Rusko, Francie, Anglie, Itálie a další. Všichni mají své spojence, kterým je třeba pomoci. Všichni mají své zájmy. Po třech měsících je ve válce celá Evropa a později celý svět. Odvedenci na obou stranách se loučí s tím, že do švestek, nejdéle do Vánoc budou vítězně doma. Očekává se tradiční boj muže proti muži. Nikdo netuší, že půjde o válku technologií. Kulomety, tanky, letadla, křižníky, ponorky i plyn. To jsou trumfy této války. Nikdo nepočítá s krutostí konfliktu. Ještě sto let poté nesou pláně u Verdunu a na Sommě, horská sedla Alp i ruská step jizvy zákopů. Deset milionů křížů. Sedm set tisíc jen u Verdunu za pouhých 10 měsíců. Místo vítězných Vánoc 1914 prožijí odvedenci

čtvery Vánoce v blátě a mrazu, beznaději a hrůze, s tyfem a štěnicemi. Císař František Josef I. umírá 21. listopadu 1916 v 86 letech a po 68 letech vlády a pompézní pohřební slavnosti jsou posledním velkým vystoupením dunajské monarchie.

Nový císař Karel I. je ve svých 29 letech pro svět velkou neznámou. Nikdo, ani on sám, nepočítal s tím, že by měl někdy prevzít po Františku Josefově I. vládu. Změnila to až série rodinných tragédií a osudových událostí. Do 28. června 1914 žil Karel šťastný rodinný život s princeznou Zitou Bourbonsko-Parmskou. Jejich velkolepá svatba v říjnu 1911 na zámku Schwarzenau byla tehdy nadějí na lepší budoucnost rodu. I přítomnost císaře byla důkazem, jakou důležitost František Josef I. do jejich svazku vkládá. A Karel I. se opravdu snažil. Už 20. listopadu 1912 se narodil princ Otto I. a postupně ho následovalo sedm dalších sourozenců!

Ostatky Františka Ferdinanda a Žofie jsou uloženy v kryptě zámku Artstetten.

Na scénu vstupují noví protagonisté, arcivévoda Karel a princezna Zita.

Starý mocnář je autokrat a následníka pod pokličku vládnutí příliš nakukovat nechal. Mnohem více úkolů řešil Karel na frontě u generálního štábů, od jara 1916 jako velitel armádního sboru v Tyrolích a od léta 1916 na východní frontě. Měl tedy osobní bojové zkušenosti a znal válku v její hrůze. Právě to ho vedlo k tomu, že hned po nástupu na trůn provedl změny v nejvyšším velení. Znal předválečné i aktuální problémy říše a věděl, že náprava je možná jen v míru. Byl to on, kdo znal válku ze zákopů, zatímco ostatní vládci jen z manévrů a maršparád. On viděl hromady mrtvol a slyšel křik raněných a ví, že tato válka nemá řešení. Prostřednictvím švagrů Sixta a Xaviera Bourbonsko-Parmských, důstojníků belgické armády, navazuje kontakt s představiteli Dohody. S úžasem zjišťuje, že ve snaze o dosažení

míru je na straně Ústředních mocností sám. Silněji zní hlas Viléma II. a jeho generálů, kteří ohlašují brzký příchod velkých vítězství.

Válka v roce 1917 pro Rakousko-Uhersko nemá žádný smysl. Srbsko je poraženo, Rusko se porazilo samo a zmítá se ve vnitřní křeči. Na západní frontě si Německo s Francií vyřizují stoleté účty, s nimiž Habsburkové nemají nic společného. Poválečnou vizí císaře Karla I. je odpoutání monarchie od Německa a federalizace monarchie. S nepochopením a odmítavě proto přijal na jaře toho roku zprávu, že Německo zahájilo neomezenou ponorkovou válku. Pochopil, že to Američany přivede do války, a uměl si spočítat, co vstup nové, hospodářsky silné a technologiemi nabité mocnosti způsobí. Přes veškerou snahu se mu německou generalitu od jejího úmyslu nepodařilo odvrátit. Karlova tajná jednání o příměří jsou neopatrnou indiskrecí prozrazena a ztroskotají na odporu Německa. A Rakousko-Uhersko se samo ze spojeneckých závazků vyvléci nedokáže.

Rakousko-Uhersko má nového císaře, Karla I.

Císař Karel I. na manévrech v Mladé Boleslaví.

Císař Vilém II. a jeho host, císař Karel I. provádějí přehlídku vojsk na společných manévrech.

Vrcholí proces vlastenectví započatý francouzskou revolucí a vlastenectví, to zní lépe než nacionalismus. Národy monarchie, lépe řečeno jejich dnešní buditelé a zítřejší politici, cítí příležitost a o císařův návrh vytvoření spolkového státu nikdo nestojí. Francie se opájí pocitem, že dosáhla cíle a vládne kontinentu. Odvěkého soupeře, Německo, chce zadupat do země. Anglie opět mizí do libé splendid isolation a USA, nová supervelmoc? Ta chce vrátit investice do vítězství Dohody a k obchodování se více hodí mnoho slabších a menších než jeden dva silní. Amerika proto nepotřebuje silné a velké Rakousko-Uhersko. A potřebuje ho vůbec někdo? Prezident Woodrow Wilson určitě ne. Stačí 14 bodů jeho lednové deklarace a to, co se rodilo po mnoho staletí, mizí. Vítězové mají vždy pravdu. Ale kdo je vlastně vítěz?

Dne 11. listopadu 1918 v 5:05 hodin ráno podepisují zástupci Dohody a Ústředních mocností v Compiègne, ve štábním vagóně vrchního velitele dohodových

vojsk, francouzského maršála Frederica Focha, příměří. V dokumentu jsou jasně definovány linie, na něž musí armády obou stran ustoupit, a všeobecný klid zbraní, jakmile příměří vstoupí v platnost. Tento okamžik nastane 11. 11. 1918 v 11 hodin a snad nemůže být jasnejší definice. Povel o klidu zbraní je okamžitě rozeslán na příslušná velitelství armád, brigád a pluků všech zúčastněných stran. Co ale není rozesláno, je informace, co činit v šesti hodinách mezi 5:05 a 11:00! Vysoká armádní generalita na obou stranách zákopů, ukrytá v bezpečí štábů na zbraných zámcích daleko za frontou, si rady ví. Zbývá jí posledních 6 hodin na získání maršálských holí a generálských prýmků. Posledních 6 hodin na dobytí kusu země, beztak plné krve, z něhož před polednem stejně musí zpět. Ještě 6 hodin snu o hře na opravdové vojáky a oprav-

Marsál Frederic Foch.

Prezident USA Woodrow Wilson.

Pobyty budoucího císaře Karla I. v Čechách byly poměrně časté i díky jeho vojenské kariéře. Zde v plné zbroji na náměstí v Ústí nad Orlicí.

dovou válku. Pro generály a plukovníky je to posledních 355 minut, jak se z oficíra stát hrdinou. Pro 10 944 vojáků, nahnaných v těchto 355 minutách po podpisu příměří do útoků, to byly poslední minuty, kdy mohli přežít 1. světovou válku...

Koncem října 1918 monarchie končí. Rodí se nové státy, ale ráj se nekoná. Přibyly hranice, víza a cla. Jásot průvodů přehluší hospodářská krize a hádky domácích politiků. Menšiny nemají ani zlomek práv, které měly dříve v rakouském žaláři národů. Střední Evropa a zvláště Balkán tím budou trpět ještě 100 let. Doba se vymkla z kloubů a říše je vzhůru nohama. Císař Karel I. se zdráhá podepsat abdikaci a 11. listopadu se vzdává jen podílu na vládě. Ale parlament již druhý den zřizuje Rakouskou republiku. Nejen to! Hned ve druhém bodě ústavního zákona stanoví, že Německé Rakousko je součástí Německé republiky. Spojenci Dohody ale tento bod zakážou. Nikdo nestál o silné Rakousko-Uhersko, tím méně o silné Německo. Špatnou válku ukončil špatný mír. Není vítězů, ani poražených. Jsou jen víc a méně poražení, jako základ války příští. Svět ztratil víru a Svatá trojice má jména *Bída, Chaos a Beznaděj*. Ideální čas pro příchod falešných proroků a Mesiášů. Nabízejí snadná řešení a jejich tváře se tolik podobají tvářím druhých. Jsou tak obyčejní, jako ostatní. Ať s knírkem či bez. Doba se zdá být strašná a nikdo netuší, že může být ještě horší. Začíná století vyhánění čerta d'áblem.

Každý začátek má svůj konec a každý konec svůj začátek. Dne 11. listopadu 1918 opouští císařská rodina Schönbrunn a uchyluje se na zámek Eckartsau na Moravském poli. Ano! Jen osud a hvězdy dokážou napsat takový konec dramatu.